

Mark Blaha

Vrijloopstallen zijn optimaal voor het koecomfort, daar blijft melkveehouder Mark Blaha van overtuigd. Toch heeft hij sinds kort weer ligboxen in zijn stal.

Aantal koeien:	200
Werknemers:	1
Vierkante meter/koe:	6,5
Celgetal:	300.000 cellen/ml

Mark Blaha blijft enthousiast over de vrijloopstal, maar vindt het zaagsel nu te duur

'Thunder Hill' staat op het bord op de voorgevel van de vrijloopstal. Het kan er dan ook behoorlijk waaien

De berg droog, fijn zaagsel wordt één keer per maand verdeeld

Twee keer per dag, als de koeien naar de melkstal gaan, wordt de diepstrooiselstal met een frees gewoeld

De zorg voor de jonge kalveren is het werkkerrein van Marks moeder

Amerikaanse Mark Blaha ruilt vrijloopstal weer in voor ligboxenstal

Super voor de koeien, slecht voor de portemonnee

Het beste koecomfort, goedkope mestopslag en perfect voor de hoeven en het beenwerk. De vrijloopstal is volgens de Amerikaanse melkveehouder Mark Blaha ideaal. Toch schakelt hij voor zijn jersey's weer over op ligboxen. Zaagsel is 264 procent duurder geworden, dat is te veel om rendabel te zijn.

tekst **Rochus Kingmans**

Thunder Hill Jerseys' prijkt er op een groot bord op de voorgevel van de stal. 'Het kan hier inderdaad aardig tekeer gaan', zegt Mark Blaha gevraagd naar het waarom van deze intrigerende naam. Blaha houdt op zijn bedrijf in Bloomer in Noord-Wisconsin 200 jersey's in een vrijloopstal. Bij binnenkomst is de eerste indruk: kleine koeien in een grote stal. Aan de zijkanten van de stal ligt diepstrooisel ('compost bedded', zoals Blaha het noemt) met lager gelegen een betonnen vloer waarop de koeien kunnen vreten. Voor een vleesveehouder is dit misschien een normale situatie, maar een melkveehouder zal de wenkbrauwen fronsen bij de aanblik. Koeien op diepstrooisel, is dat niet vragen om mastitisproblemen? Blaha kent de bezwaren; hij heeft al menig bezoeker uit binnen- en buitenland ontvangen. 'Het celgetal schommelt rond de 300, dat is hetzelfde als toen ik vijf jaar geleden de stal heb gebouwd',

voert hij aan. 'Ook met speenbeschadigingen heb ik geen problemen', zegt

Blaha. 'De afgelopen vijf jaar heb ik misschien vijf gevallen van speenbeschadiging gehad doordat een koe op de speen van een andere koe heeft getrapt.'

Compoststal in Minnesota

Eigenlijk wilde Mark Blaha vijf jaar geleden een ligboxenstal bouwen. Maar een artikel in een Amerikaans vakblad over een compoststal in Minnesota zorgde voor de ommekeer. Hij twijfelde geen moment, sprong in de auto om het met eigen ogen te zien en was naar eigen zeggen 'meteen verkocht'. 'De rust in de stal is een verademing', verklaart hij zijn

Zo zag de vrijloopstal er tot begin juli uit: links en rechts koeien op diepstrooisel

enthousiasme. 'Je moet het vergelijken met koeien in de wei, maar dan met een dak erboven.' Het grootste voordeel noemt Blaha dan ook het koecomfort. Dat lijkt ontegenzeggelijk het geval. De koeien liggen her en der verspreid in de stal te herkauwen. Het is inderdaad net alsof ze in de wei liggen.

Naast de rust is volgens Blaha de grip voor de koeien een groot voordeel. Geen glijpartijen op een vochtige betonvloer; de poten hebben altijd houvast. Dat is belangrijk als je jersey's hebt, vindt hij. 'Jerseys zijn nogal gevoelig voor melkziekte, maar op deze ondergrond komen ze altijd weer vlot in de benen.' Ook klauwproblemen heeft Blaha nauwelijks. Dat heeft ongetwijfeld ook te maken met de weidegang die de koeien in de zomer krijgen.

Mestopslag meteen geregeld

Als derde voordeel noemt de Amerikaanse melkveehouder het feit dat een aparte mestopslag niet nodig is. Door het zaagsel twee keer per dag (om 6.00 uur en om

17.00 uur als de koeien richting melkstal gaan) met een woeler om te keren, composteert de mest en blijft het zaagsel droog. Eén keer per maand wordt er een semi load (een 'halve vrachtwagen', 92 m³) zaagsel per kant van de stal opgebracht. Dat gebeurt twee keer per maand, wat 24 semi loads per jaar betekent.

Het heeft wel even geduurd voor hij op dat aantal zat. Het begon met het berekenen van de benodigde oppervlakte per koe. 'Bij holsteins was er genoeg ervaring, daar is bijna 8,4 vierkante meter per koe nodig.' Maar voor de veel kleinere jersey's is volgens Blaha 6,5 vierkante meter per koe voldoende. De totale stal is 58,5 meter lang en 36,5 meter breed. Blaha zegt dat overbezetting funest is. 'In een ligboxenstal gaat dat misschien nog, maar hier wordt meteen het evenwicht in de strooisellaag verstoord en wordt het oppervlak te nat.'

Toen eenmaal was vastgesteld hoeveel vierkante meters de jersey's nodig hadden, begon het experimenteren met de bodembedekking. Opvallend genoeg be-

staat de onderlaag van het bestrooide liggedeelte niet uit beton, maar uit een kalkachtige bodem. Voor de bodembedekking heeft Blaha van alles geprobeerd: van gehakseld tarwestro en gehakseld maïsstro tot gehakseld sojastr. 'Dat was het allemaal niet.' Hij heeft er veel ellende mee gehad, zijn blik spreekt boekdelen. 'De enige goede bedekking is gedroogd zaagsel. Dat neemt vocht prima op zonder dat er natte plekken ontstaan', zegt Blaha.

Elk half jaar wordt de stal helemaal leeg gehaald en de compost uitgereden over het land. Daarna begint de halfjaarlijkse cyclus van maandelijks opstrooien en twee keer daags woelen opnieuw.

Zaagselprijs door het plafond

Toch is deze cyclus recentelijk doorbroken, Blaha heeft aan een kant van de stal ligboxen laten monteren. 'De zaagselprijs is door het plafond gegaan, dat is de reden. Toen ik vijf jaar geleden begon, betaalde ik 540 euro per 92 m³ dus 5,86 euro per m³. Maar inmiddels is dat 1425 euro voor 92 m³ dus 15,50 euro per m³. Dat is bijna een verdriedubbeling van de prijs, dat is echt te gek.' Omdat Mark Blaha 24 semi loads per jaar verwerkt, betekent dit een kostprijsverhoging van 21.262 euro per jaar.

Zaagsel is erg duur geworden in de Verenigde Staten omdat het in grote hoeveelheden tot pellets wordt verwerkt die vervolgens als biomassa worden verkocht. Sinds 2004 is het pelletiseren van zaagsel in de Verenigde Staten meer dan verzevoudigd.

Begin juli is de aanpassing van de stal voltooid. De rechterhelft van de stal is weer voorzien van ligboxen. 'Het duurde een week voordat de koeien aan de nieuwe situatie gewend waren', meldt Blaha. 'Het loopt nu prima, maar het blijft toch jammer dat ik door de enorm gestegen zaagselprijs deze beslissing heb moeten nemen.'

Maar gedwongen door het dure zaagsel staan aan de rechterkant van de stal weer ligboxen.

